

року [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://www.niss.gov.ua/Monitor/januar2009/22.htm>

3. Стратегічний план розвитку міста Одеса до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://odesa.gov.ua/images/stories/1.pdf>

4. Ткаченко А. М. Логістика і територіальний розвиток // Управління сучасним містом. – 2012. – № 1.3 (9). – С. 9-17.

5. Юхновський І. Р. Транспортний комплекс України. Залізничний транспорт: Проблеми та перспективи / за ред. І.Р.Юхновського. – К.: ФАДА, ЛТД, 2010. – 288 с.

1. Arбузов А. Ukray`na stala “kamnem na doroge” evropejskogo tranzy`ta [Elektronny`j resurs] – Rezhy`m dostupu: <http://news.finance.ua/ru/ /2/110/all/2009/10/24/ 175461>.

2. Konczeptziya rozvy`tku transportno- dorozhn`ogo kompleksu Ukrayiny` na seredn`ostrokovy`j period ta do 2020 roku [Elektronny`j resurs] – Rezhy`m dostupu: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/januar2009/22.htm>

3. Strategichny`j plan rozvy`tky micta Odeca do 2020 roky [Elektronny`j recyrc]. – Rezhy`m doctyпу: <http://odesa.gov.ua/images/stories/1.pdf>

4. Tkachenko A. M. Logicty`ka i tery`torial`ny`j rozvy`tok // Upravlinnya cychasny`m mictom. – 2012. – # 1.3 (9). – С. 9-17.

5. Yuxnovs`ky`j I. R. Transportny`j kompleks Ukrayiny`. Zalizny`chny`j transport: Problemy` ta perspekty`vy` / za red. I.R.Yuxnovs`kogo. – К.: FADA, LTD, 2010. – 288 с.

28.08.2018

УДК 334.716:005.57

JEL Classification: D410

Варданян Аїда, Маркітан Олександр

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ПІДПРИЄМСТВ ІТ-СЕКТОРУ

В сучасному світі конкуренція на всіх рівнях є основною умовою, за якою працює ринковий механізм. Вона забезпечує

розмаїтість асортименту, високу якість товарів та послуг, стабільне зростання економіки, а також сприяє розвитку інноваційних галузей, в тому числі сфери інформаційних технологій.

Саме орієнтація на ІТ – сектор забезпечує економічне зростання майже всіх розвинених країн і деяких країн, що розвиваються. Враховуючи глобальний характер продукції ІТ – сектору, при наявності стійких конкурентних переваг він може також стати однією із провідних галузей економіки України. Незважаючи на швидкі темпи зростання, український ІТ-ринку у світовому масштабі залишається невеликим і складає близько 1% від загальносвітового показника. При цьому його зростання відбувається в першу чергу не за рахунок збільшення частки України, а за рахунок зростання загального обсягу світового ринку.

В Україні в ІТ – секторі намагаються функціонувати безліч розробників та посередників. Це можна пояснити дуже високим рівнем прибутковості в галузі, а також постійною наявністю «блакитних океанів». Велика динамічність ринкових процесів в ІТ – секторі змушує операторів ринку постійно інвестувати кошти в нові наукові дослідження і розробки, систематично здійснювати аналіз ринку та приділяти підвищену увагу діяльності конкурентів.

Проте є низка чинників, що негативно впливають на конкурентний стан вітчизняного ІТ- сектору. Зокрема, тільки за останні 5 років з України виїхали працювати за кордон більш ніж 10 тис. фахівців в сфері ІТ, деякі з них й перевезли власний бізнес. Основною причиною цього правова незахищеність ІТ - бізнесу від тиску з боку органів державної влади. Означена ситуація відлякує також іноземних інвесторів, які все частіше вкладають гроші у вітчизняні розробки лише за умови переїзду закордон проектної команди. Ще одна проблема – відсутність стратегії розвитку галузі та програми освіти, яка б відповідала сучасним запитам ринку.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, конкурентні переваги, інформаційні технології, попит та пропозиція, інновації.

COMPETITIVE ADVANTAGES OF IT SECTOR ENTERPRISES

In the modern world, competition at all levels is a prerequisite for the market mechanism to operate. It provides variety of assortment, high quality of goods and services, stable economic growth, as well as promotes the development of innovative industries, including the field of information technology.

It is the orientation of the IT sector that provides economic growth for almost all developed countries and some developing countries. Taking into account the global nature of the products of the IT sector, in the presence of stable competitive advantages, it can also become one of the leading sectors of the Ukrainian economy. Despite the rapid growth, the Ukrainian IT market remains globally small and stands at around 1% of the global rate. At the same time, its growth is not primarily due to an increase in the share of Ukraine, but due to the growth of the total volume of the world market.

In Ukraine, the IT sector attempt to involve many developers and inter mediators. This can be explained by the very high level of profitability in the industry, as well as the constant presence of “blue oceans”. The great dynamism of market processes in the IT sector forces market operators to constantly invest in new research and development, systematically carry out market analysis and focus on competitors.

However, there are a number of factors that negatively affect the competitive position of the domestic IT sector. In particular, only over the past 5 years, more than 10,000 IT specialists left to work abroad, some of them moved their own businesses. The main reason for this legal insecurity of IT business is the pressure from the state authorities. This situation also frustrates foreign investors, who are increasingly investing in domestic development only if the project team moves abroad. Another problem is the lack of a strategy for the development of the industry and an education program that would meet current market demands.

Key words: competition, competitiveness, competitor and advantages, information technologies, IT, supply and demand, innovations.

КОНКУРЕНТНЫЕ ПРЕИМУЩЕСТВА ПРЕДПРИЯТИЙ ИТ – СЕКТОРА

В современном мире конкуренция на всех уровнях является основным условием функционирования рыночных механизмов. Она обеспечивает разнообразие ассортимента, высокое качество товаров и услуг, стабильность национальной экономики, а так же способствует развитию инновационных отраслей, в том числе сферы информационных технологий.

Именно ориентация на ИТ – сектор обеспечивает экономическое процветание почти всех развитых стран и некоторых развивающихся. Учитывая глобальный характер продукции ИТ – сектора, при наличии устойчивых конкурентных преимуществ он может стать одной из ведущих отраслей экономики Украины. Несмотря на быстрые темпы роста, украинский ИТ – рынок в мировом масштабе остаётся небольшим и занимает не более 1% общемирового. При этом его возрастание происходит в первую очередь не за счёт увеличения доли Украины, а за счёт увеличения общего объёма мирового рынка.

В Украине в ИТ – секторе пытаются функционировать множество разработчиков и посредников. Это можно объяснить очень высоким уровнем прибыльности отрасли, а так же постоянным наличием «голубых океанов». Большая динамичность рыночных процессов в ИТ – секторе вынуждает операторов рынка постоянно инвестировать деньги в научные исследования и разработки, систематически осуществлять анализ рынка и уделять внимание деятельности конкурентов.

Однако есть ряд факторов негативно влияющих на конкурентное состояние отечественного ИТ- сектора. В частности, только за последние 5 лет из Украины выехали за рубеж более 10 тыс. специалистов в сфере ИТ, некоторые из них перевезли и собственный бизнес. Основной причиной этого является слабая правовая защищенность ИТ – бизнеса от давления со стороны органов государственной власти. Данная ситуация отпугивает иностранных инвесторов, которые все чаще вкладывают деньги в отечественные разработки только

при умови переїзду всієї проектної команди. Ще одна проблема – відсутність стратегії розвитку галузі та програми освіти в ІТ – сфері, яка б відповідала сучасним вимогам ринку.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспособність, конкурентні переваги, інформаційні технології, попит і пропозиція, інновації.

Постановка проблеми. Одним з характерних рис постіндустріальної економіки є безпрецедентний за своїми темпами розвиток інформаційних технологій, а також знаходження ними якісно нового місця у суспільстві. ІТ – сектор вже не розглядається як певна структура, що обслуговує інші галузі національної економіки. В якості основного ресурсу інформаційні технології виглядають навіть важливішими ніж праця чи капітал. Крім того, продукція ІТ – сектору займає все більшу частку вітчизняного експорту, внаслідок власної високої конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням теорії та методології конкурентоспроможності підприємства та управління конкурентними перевагами присвячено роботи таких дослідників як М. Портер, Р.А. Фатхутдінов, О.Г. Янковий, В.А. Карпов, А.І. Ковальов. В той самий час дослідження щодо сфери інформаційних технологій знайшли своє відображення у роботах О.А. Більовській, С. А. Горбаченко, Б.О. Ходакевича та інших.

Завданням дослідження є оцінка поточного стану та кон'юнктурних тенденцій вітчизняного ІТ – ринку, діагностика механізмів конкурентної боротьби, ідентифікація конкурентних переваг українських розробників, визначення їхніх можливостей та перспектив на зовнішніх ринках.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виникнення і розвиток суспільства супроводжується формуванням явища конкуренції, яка є одним із постійно діючих чинників його прогресивного руху вперед. Конкуренція змушує суб'єктів підприємницької діяльності не зупинятися на досягнутому, а постійно самовдосконалюватися, знижувати витрати на виробництво, покращувати якість продукції (послуг),

що пропонуються на ринку, підвищувати свою конкурентоспроможність [1, с. 14].

На макrorівні конкуренція є одночасно важелем для розвитку всіх сфер економіки і навіть суспільства в цілому, а також певним захисним механізмом для споживачів, яким забезпечує асортимент товарів та послуг за доступними цінами.

На рівні окремих підприємств та галузей, ще М. Портер визначав конкуренцію як безупинно мінливий ландшафт, на якому з'являються нові товари, нові шляхи маркетингу, нові виробничі процеси й нові ринкові сегменти [2, с. 35].

Останнє є особливо важливо для інноваційних сегментів національної економіки, таких як ІТ – сектор. Обсяг світового ринку ІТ- послуг у 2017 році перевищив 3,5 трлн дол., з яких більш ніж 40% припадають на США.

Конкурентна боротьба на цьому ринку є напруженою, динамічною та непередбачуваною. Постійно існує ймовірність того, що один з операторів ринку запропонує технологічну інновацію, і внаслідок цього всі попередні розробки стануть абсолютно нецікаві споживачам. Однак через деякий проміжок часу інші розробники запропонують власні варіанти нового продукту з використанням цінових та нецінових методів конкурентної боротьби. Відтак будь-яке підприємство ІТ – сектору має постійно слідкувати за ситуацією на ринку та гнучко реагувати на зміни.

Серед функцій конкуренції у ІТ- секторі можна виокремити наступні.

1. Вартісна – виявлення або встановлення ринкової вартості кінцевого продукту.

2. Розподільна – розподіл прибутку в залежності від різних витрат інтелектуальної праці.

3. Регулююча – регулювання переливу коштів між окремими сегментами та розробниками.

4. Сануюча – очищення ринок від неконкурентоспроможних бізнес-одиниць.

5. Контрольна – стимулювання розробників знижувати витрати і ціни, збільшувати обсяги збуту, підвищувати якість продукту та сервісного обслуговування.

На рівні окремих підприємств, їхня конкурентоспроможність визначається як здатність випускати

конкурентоспроможну продукцію, яка має певні переваги стосовно інших підприємств даної галузі усередині країни й за її межами [3, с. 37].

В свою чергу конкурентоспроможність підприємств ІТ – сектору можна визначити, як реальну та потенційну спроможність, а також наявні для цього можливості підприємства вивчати та створювати попит і нові ринки, проектувати, виготовляти та реалізувати інноваційні продукти, які за своїми параметрами більш прийнятні для користувачів, ніж продукти конкурентів.

Означені тренди реалізуються на тлі слабкої ринкової позиції покупців. Адже, на відміну від товарів та послуг масового споживання, кожний продукт ІТ – сектору є в чомусь унікальним. Якщо рішення, що пропонувалися користувачам раніше, не змогли повністю задовольнити їхні потреби, вони стають ще більш актуальними в умовах відсутності продуктів – замінників. Відтак розробник, який першим запропонує необхідне рішення, отримає тверді конкурентні переваги і може диктувати ціни.

Український ІТ – сегмент сьогодні виступає чи не єдиним конкурентоспроможним сектором на високотехнологічних світових ринках. Це можна підтвердити за допомогою SWOT – аналізу (табл. 1).

Масштаб інтенсивності конкуренції в ІТ – сфері визначається тим, наскільки швидко переваги в технологічних, маркетингових та фінансових аспектах втрачаються в результаті успішного відтворення інноваційних рішень конкурентами. В першу чергу це залежить від того, наскільки швидко конкуренти реагують на інновації розробника-піонера і наскільки динамічним та еластичним є попит. Проте існує небезпека того, що в деяких сегментах (наприклад, розробка CRM систем) учасники конкурентної боротьби спробують ухилитися від ризику, пов'язаного з вільною конкуренцією, вдаючись, до змови щодо цін.

Структура ІТ компаній України представлена різними групами підприємств, які відповідно до національної класифікації видів господарської діяльності поділяються на 6 основних груп.

СВОТ- аналіз ІТ – галузі України [4]

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Наявність людського капіталу високого рівня освіти за інформаційно-технологічним спрямуванням.</p> <p>2. Значний внутрішній ринок.</p> <p>3. Наявність декількох ІТ – кластерів, найпотужнішим з яких є Львівський.</p> <p>4. Низька вартість сторонніх послуг.</p> <p>5. Менші зарплати фахівців.</p> <p>6. Менші операційні витрати.</p>	<p>1. Низький рівень проникнення Інтернету.</p> <p>2. Слабкий рівень розвитку інфраструктури.</p> <p>3. Низька сукупна частка програмного забезпечення та послуг на ринку ІТ</p>
Можливості	Загрози
<p>1. Ринок хмарних технологій який наразі знаходиться у фазі формування попиту, але вже демонструє експоненціальне зростання.</p> <p>2. Наявність напрацьованих зв'язків з зарубіжними партнерами та високий авторитет українських компаній</p> <p>3. Електронна комерція.</p> <p>4. Впровадження практики безлімітних ресурсів хмарних сервісів для бізнесу для скорочення капітальних інвестицій у власну інфраструктуру.</p> <p>5. Поширення та забезпечення віддаленої роботи (поза межами офісу) завдяки поширенню мобільних пристроїв і додатків.</p>	<p>1. Скорочення внутрішнього попиту на ІТ – товари і послуги внаслідок економічної кризи</p> <p>2. Скорочення ІТ- бюджетів українських підприємств, операторів зв'язку та крупних банків.</p> <p>3. Відплив людського капіталу («відплив мізків») з ІТ- сектору України в США та Європу.</p>

Найбільша кількість підприємств працює у сегменті консультацій та поставки програмного забезпечення, тобто в сфері розробки та супроводження програмних засобів. Іншими двома найбільшими групами також виступають компанії технічного обслуговування та забезпечення. Фактично вказані три групи об'єднують близько 81% всіх компаній, що дозволяє говорити про певну спеціалізацію України на міжнародному рівні, а отже й про наявність конкурентних переваг.

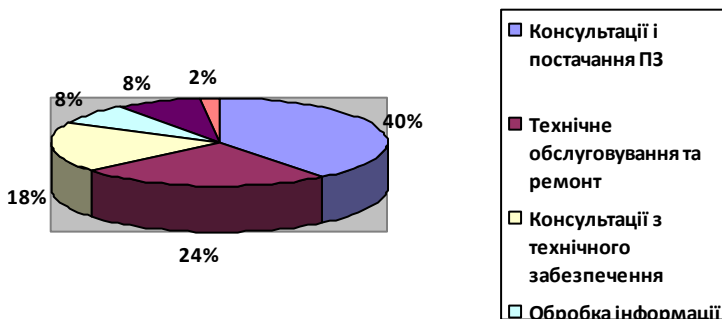

Рис. 1 Структура підприємств ІТ – сектору [5]

Пропозицію в ІТ – секторі забезпечують підприємства-виробники, ІТ підрозділи великих компаній, дрібні незалежні розробники, офшорні програмісти, підприємства, що розробляють ІТ – продукти для продажу або як напівфабрикати, посередники, постачальники систем «під ключ». Основним споживачем ПЗ є виробничий сектор, на частку якого доводиться більше 30% продажів та сфера послуг – 20%.

Найкращі конкурентні перспективи у вітчизняних підприємств спостерігаються у сегменті спеціалізованих ІТ – продуктів. По-перше, він є найменш монополізованим отже на ньому є більше можливостей для дрібних розробників. По-друге, основними споживачами спеціалізованих продуктів є бізнес – структури, які чітко відстежують залежність між коштами вкладеними у придбання ІТ-продуктів та збільшенням ефективності власної комерційної діяльності.

В ІТ-секторі конкурентні переваги складаються з наступних блоків:

1. Якісні характеристики: здатність кінцевого продукту правильно виконати набір передбачених функцій, необхідних

для задоволення вимог користувачів, надійність, простота використання, економія ресурсів і часу, супровід тощо.

2. Зручність інтерфейсу, тобто прийнятність продукту для користувачів.

3. Вимоги по обслуговуванню та навчанню користувачів: навчання (зокрема, із виїздом на підприємство), підтримка продукту, своєчасна реакція на скарги користувачів, систематичне оновлення.

4. Вимоги до ціни: ціна на ІТ – продукцію формується на підставі її реальної вартості для кожного конкретного споживача

5. Маркетингові заходи: тестування, забезпечення товарного виду, підготовку та випуск навчальних та інших інформаційних матеріалів, презентації та демонстрації, реклама, створення каналів збуту, розробка комерційних принципів роботи з дистриб'юторами.

Означені переваги наразі дозволяють вітчизняним підприємствам ІТ – сектору займати стійке конкурентне положення на міжнародних ринках. Однак подальшому розвитку заважає насамперед брак інвестиційних ресурсів. Зрозумілим є факт існування в Україні об'єктивних перешкод для залучення капіталу в будь-які сфери, але разом з цим слід звернути увагу на незворотність окремих економічних тенденцій. Фактично держава може опинитися у ситуації неможливості відновлення галузі внаслідок інтенсивної «бізнес міграції» підприємств ІТ – сфери.

Серед механізмів залучення інвестиційних ресурсів найбільш перспективними виглядають реалізація спільних інвестиційних проєктів та використання аутсорсингу.

З погляду ІТ, проєкт – це комплекс взаємопов'язаних заходів для створення інформаційного продукту протягом заданого часу при встановлених ресурсних обмеженнях. Проєктний підхід є доцільним для будь-яких розробок у ІТ – секторі та їхньої комерціалізації. З іншого боку не існує єдиних правил, які були б універсальними для управління будь-якими проєктами, це залежить від типу проєкту, особливостей країни або регіону, ступеню інновації та інших факторів. Тому менеджери повинні дуже чутливо реагувати на обставини в яких

проект здійснюється і в якому він буде функціонувати після реалізації [6, с. 85].

Що стосується аутсорсингу, на нього наразі орієнтовано близько 90% розробників на вітчизняному ринку. В даний час на ринку переважає придбання послуг ESP у вигляді разових замовлень і термінових проектів по впровадженню ІТ. У моделі класичного аутсорсингу (довгостроковий контракт з передачі частини бізнес-процесів) затребувані в основному послуги початкового рівня, такі як підтримка обладнання та ПЗ, управління корпоративними мережами тощо. З іншого боку, все більшим попитом починають користуватися послуги центрів обробки даних (Data Center) і забезпечення відновлення та безперервності бізнесу (disaster business recovery, business continuity), особливо з боку підприємств, що мають критичні для бізнесу додатки (mission critical), включаючи фінансовий сектор, небезпечні і безперервні виробництва [7]

Подальше покращення конкурентного стану вітчизняних підприємств ІТ – сектору залежить від наступних умов:

- налагоджених зв'язків із постачальниками необхідних компонентів інформаційних систем;
- професійна технічна та маркетингова підтримка;
- можливість навчання (онлайн та на місці) фахівців замовника;
- особистих контактів з керівництвом міністерств і відомств, обласних адміністрацій, керівниками підприємств і фінансових установ тощо.

Висновки. Вплив ІТ-сектору на економіку України постійно збільшується. Від нього зокрема залежить обсяг валютних надходжень в країну, створення нових робочих місць, формування середнього класу. Для зміцнення конкурентних позицій нашої країни на світовому ринку щорічні темпи зростання ІТ-послуг повинні перевищувати середньосвітовий рівень, забезпечуючи приріст не менше ніж 30-40% на рік.

В цьому контексті реалізація конкурентних переваг вітчизняних підприємств можлива за наступними напрямками: розробка індивідуальних продуктів, створення пакетів «масового користування», офшорне програмування та аутсорсінг.

Література

1. Конкуренентоспроможність підприємства : оцінка рівня та напрями підвищення : [монографія / за заг. Ред. О. Г. Янкового]. – Одеса : Атлант, 2013. – 470 с.
2. Портер М. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов/ М. Портер. – Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2015. — 454 с.
3. Фатхутдінов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации М: Изд-во Эксмо, 2015, 544 с.
4. Феліксова Л.Ю. Формування міжнародної конкурентоспроможності ІТ – сектору України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4997>
5. Ходакевич Б.О. Перспективи розвитку національного ІТ – сектору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2015/29.pdf
6. Карпов В.А. Аналіз підприємницьких проєктів: навчальний посібник / Горбаченко С.А., Карпов В.А. – О: ОНЕУ ротапринт, 2013. – 241 с.
7. Більовська О.А. Конкуренентоздатність ІТ-галузі та ІТ-аутсорсингу в Україні: шляхи оптимізованого управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4161>

1. Konkurentospromozhnist` pidpry`yemstva : ocinka rivnyia ta napryamy` pidvy`shhennya : [monografiya / za zag. Red. O. G. Yankovogo]. – Odesa : Atlant, 2013. – 470 s.
2. Porter M. Konkurentnaya strategy`ya: Metody`ka analy`za otraslej y` konkurentov/ M. Porter. – Per. S angl. – M.: Al`py`na By`znes Buks, 2015. — 454 s.
3. Fatxutdinov R.A. Upravleny`e konkurentosposobnost`yu organy`zacy`y` M: Y`zd-vo Эkсмо, 2015, 544 s.
4. Feliksova L.Yu. Formuvannya mizhnarodnoyi konkurentospromozhnosti IT – sektoru Ukrayiny` [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4997>

5. Kodakevy`ch B.O. Perspekty`vy` rozvy`tku nacional`nogo IT – sektoru [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2015/29.pdf

6. Karpov V.A. Analiz pidpry`yemny`cz`ky`x proektiv: navchal`ny`j posibny`k / Gorbachenko S.A., Karpov V.A. – O: ONEU rotapry`nt, 2013. – 241 s.

7. Bil`ovs`ka O.A. Konkurentozdatnist` IT-galuzi ta IT- autsorsy`ngu v Ukrayini: shlyaxy` opty`mizovanogo upravlinnya [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4161>

27.08.2018

УДК 338.45:330.15

JEL Classification: P420

Гейко Людмила, Мартинюк Альона

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ З ПЕРЕРОБКИ ДИКОРΟΣЛИХ НЕДЕРЕВНИХ РОСЛИН

Розглянуто діяльність лісового господарства. Досліджено економічне значення лісового господарства, а також напрямок вирощування дикорослих недревних рослин (продуктів). Розглянуто динаміку розвитку збирання дикорослих недревних продуктів України на основі аналізу статистичної інформації в Одеській області.

Досліджено значення очерету в промисловості, а також перспективи розвитку підприємств з використанням очерету в різних галузях. Розглянуто можливості використання та минулий досвід обробки очерету. Досліджено фактори розвитку підприємств з переробки дикорослих недревних рослин на прикладі ТОВ «УКРРІД», а також техніку та специфіку обробки дикорослих недревних продуктів, потребу в обладнанні та її якість, а також, необхідність в інших матеріальних ресурсах.

Проведено аналіз динаміки показників очерету звичайного, що видобувається у м. Вилкове. Досліджено